

HAP

PIET MERTENS, JENS DE SCHUTTER, WIM WAELPUT

Enige duiding bij de 7 afbeeldingen (3 x 2 afbeeldingen die samen horen en een alleenstaand beeld).

Het eerste koppel beelden is de een foto van de Nazca lines in Peru en een luchtfoto van de site waar CERN de deeltjesversneller HCR plaatst. Het ene beeld toont een tekening gemaakt door mensen die deze tekening nooit hebben kunnen zien vanuit het perspectief waarvoor ze is bedoeld. Hun vermogen om zich in te leven in iets of iemand die er van op grote hoogte naar kijkt stelde hen in staat dergelijke tekening te bedenken. Waarschijnlijk hadden ze hierbij een of ander (fictief) mythisch wezen voor ogen. De luchtfoto van de deeltjesversneller toont de omvang en abstractie van de perfect cirkelvormige tunnel waar men experimenten gaat doen in de hoop iets te ontdekken wat we nog niet kennen.

Het tweede koppel toont een plan voor de stad Brasilia met daarnaast een fotografische bal. De fotografische bal (een HAP ontwerp) is eerder een uitvinding dan een kunstwerk. Het is een camera in de vorm van een bal die je omhoog gooit en op zijn hoogste punt een foto neemt van de omgeving. Je kan het zien als het gereedschap dat de utopist in staat stelt zich naar een ander perspectief te verplaatsen. Het mechanisme werkt doordat in de fotobal een kleinere en lichtere bal zit die, aangezien hij lichter is, later zal beginnen vallen en aldus het mechanisme om de sluiters te ontspannen in gang kan zetten.

Over Brasilia gaat het gerucht dat de ontwerper Lucio Costa met enkele collega's over het Braziliaanse landschap vloog en plots een beeld had hoe de geplande stad Brasilia zich zou kunnen inpassen in de topografie van het landschap dat ze onder zich zagen. Dit leunt wel heel dicht aan bij wat Le Corbusier vertelt in "Vers une Architecture", namelijk dat de uitvinding van het vliegtuig een bepalende factor is geweest in het plannen van steden. Vanaf het moment dat de mogelijkheid bestond om landschappen vanuit een vliegtuig te bestuderen, was het plannen van steden volgens Le Corbusier net zo gemakkelijk geworden als het dekken van een tafel.

Het plan voor de stad en het plan voor de bal zijn beide extreme schalen, maar worden hier op een zelfde niveau geplaatst omwille van de onzekerheid of ze zouden werken.

Het derde koppel beelden is een doorsnede van een golfballetje en een doorsnede van diezelfde CERN deeltjesversneller. De deeltjesversneller is wellicht de grootste exponent van wetenschappelijke bouwwerken en samenwerking op het gebied van de wetenschap over de landsgrenzen heen. Nu, wegens het uitbreken van de algemene crisis, komt ook de samenwerking en het uiteindelijke functioneren van de deeltjesversneller in het gedrang.

Het schijnbaar eenvoudige golfballetje is zonder twijfel de best bestudeerde vliegende bal. Reeds in de achttiende eeuw ontdekten golfspelers voor het eerst dat golfballen met ruwe kanten verder vlogen dan gladde exemplaren. Daarvoor bestond een eenvoudige aërodynamische verklaring: lucht verplaatst zich makkelijker over een oneffen oppervlakte. Die ontdekking leidde tot de voorgangers van de met kuiltjes (dimples) bezaaide golfballen, die we vandaag kennen. Toch zijn de exacte wiskundige vergelijkingen die deze observatie ondersteunen uiterst complex. Hoeveel kuiltjes, waar en hoe diep, voor de beste resultaten zorgen, zijn vragen die tot op vandaag niet volledig zijn beantwoord.

Als laatste dan een afbeelding van de Vliegende Bol. De Vliegende Bol is een uitvinding van Professor Gobelijn (een fictief personage uit de stripreeks Jommeke van Jef Nys). Het toestel stelt de hoofdpersonages uit de reeks in staat zich te verplaatsen naar de meest uiteenlopende en afgelegen plaatsen, en wordt het middel dat bepaalde onmogelijke sprongen binnen de logica van een stripverhaal geloofwaardig maakt. Om die reden is de Vliegende Bol wellicht een van de weinig echt functionerende utopische uitvindingen.